

УДК 616.24.002.77 (07.07)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ І
ВИКЛАДАННЯ УРОЛОГІЇ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ
НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ**

В. І. Зайцев, І. І. Ілюк, К. А. Владиченко

Буковинський державний медичний університет

**THE ACTUAL PROBLEMS OF CREDIT-MODUL SYSTEM OF UROLOGY TEACHING TO
FOREIGN STUDENTS AND POSSIBILITIES OF EDUCATION OPTIMIZING**

V. I. Zaitzev, I. I. Ilyuk, K. A. Vladychenko

Bykovinian State Medical University

Автори аналізують проблеми викладання в іноземних студентів на кафедрі урології та шляхи покращення процесу навчання.

The authors have analyzed the problems of foreign students teaching at the chair of urology, there have determined the ways of educational process improvement.

Вступ. На сучасному етапі все більше іноземних студентів навчаються в медичних ВНЗ України. Актуальність проблем викладання дисциплін англійською мовою зумовлена підвищеними вимогами до підготовки іноземних студентів медичних навчальних закладів у зв'язку з приєднанням України до Болонського процесу та введенням стандартів вищої професійної освіти за спеціальностями медичного профілю. Допомога в навчанні іноземних студентів вимагає від викладача високого рівня професійної та комунікативної компетенції. Вміння спілкуватися іноземною мовою в сучасному світі є важливою умовою професійної та соціальної успішності людини і розглядається в як один із ключових моментів, на формування якого повинна бути направлена професійна освіта. Зважаючи на структуру та специфіку навчального процесу в медичних вузах України, пріоритетною буде мовна підготовка у клінічній практиці, яка є кінцевим етапом професійної підготовки лікаря у вузі. Це передбачає змінення цілей, змісту, методів, форм в організації навчального процесу підготовки іноземних студентів в навчальних медичних ВНЗ України [1–3].

Основна частина. Проблеми, які з'являються при викладанні іноземною мовою:

1. Серед основних проблем, з якими стикаються іноземні студенти, найважливішим є мовний бар'єр. Ситуація ускладнюється ще й тим, що українська мова є домінуючою у медичних навчальних закладах України. Тому для належного засвоєння матеріалу іноземним студентам часто доводиться вивчати українську мову. При цьому українська мова не матиме практичного застосування після отримання диплома, оскільки вона не буває робочою на міжнародних форумах, не відповідає серйозним інформаційним ресурсам Internet і не стане в пригоді після повернення студента у свою країну [4].

2. Підготовка достатньої кількості англомовних фахівців з кожного предмету. Цю проблему достатньо легко подолати за рахунок внутрішніх ресурсів ВНЗ, що з часом забезпечує досить серйозні переваги (збільшення відсотка викладачів, які активно користуються англомовними інформаційними ресурсами) [3–4].

3. Підготовка англомовних навчальних матеріалів і документації. За наявності англомовних фахівців це питання вирішується в досить короткий термін.

4. Вирішення проблеми клінічної підготовки (передусім – спілкування студента із пацієнтом).

5. На цей час в МОЗ України ще відсутнє централізоване постачання медичних ВНЗ методичною інформацією та підручниками іноземними мовами, що ставить вимогу створення їх на місцях.

Можливі декілька шляхів вирішення цього питання:

1. Поступове опанування української мови протягом перших 1–2 років навчання та викладання англійською мовою лише базових фундаментальних дисциплін. Цей варіант не є оптимальним, тому що зменшує основні переваги англомовного навчання. Без сумніву, його необхідно залишити як альтернативний лише для тих студентів, які оберуть такий спосіб продовження навчання.

2. Можливість спілкування через викладача як посередника і перекладача. Такий варіант допустимий на 3–5-му курсах (2–3-й рівні засвоєння матеріалу).

Основна частина. Проведено аналіз проблем навчання студентів-іноземців на курсі урології Буковинського медичного університету та визначені шляхи удосконалення навчального процесу.

За останні роки як в усьому світі, так і в Україні, відмічається збільшення кількості хворих із різноманітною урологічною патологією. Почастішали випадки виявлення за давних форм

онкоурологічних захворювань, збільшується кількість хворих із гострими неспецифічними та специфічними запальними процесами, залишається великим відсоток хворих із сечокам'яною хворобою. Знання питань своєчасної діагностики, лікування та профілактики урологічних захворювань набуває великого значення для лікарів багатьох спеціальностей, у тому числі і для лікарів з інших країн.

В останні роки значно зросла кількість іноземних студентів, які за контрактом навчаються в Буковинському державному медичному університеті. Підготовку з урології на IV курсі університету разом з українськими студентами проходять студенти з Індії, Сомалі. Значна частина їх висловила бажання навчатись англійською мовою. Тому у даний час велике значення має удосконалення методик викладання урології таким студентам. Заняття проводяться англійською мовою, враховуючи те, що переважний контингент іноземних студентів складають студенти з країн Близького Сходу та Африки.

При проведенні лекцій для кращого сприйняття лекційного матеріалу використовується наочний матеріал у вигляді демонстрації основного тексту лекції на слайдах. Тому виникла потреба створення докладного лекційного матеріалу з урахуванням рівня надання медичної допомоги в Україні. Значною проблемою є те, що лекційний розділ не охоплює всіх тем, передбачених навчальною програмою, тому виникає потреба в додаткових матеріалах та консультаціях. У нашому курсі для подолання цієї проблеми створено наочне обладнання – таблиці, відеоматеріали та електронні презентації. Наявні підручники англійською мовою з урології не враховують стандарти і протоколи надання медичної допомоги урологічним хворим та мало підходять до навчальної програми з урології, якою користуються в медичних ВНЗ України.

Досвід організації навчального процесу на курсі урології висвітлює проблеми під час створення методичних вказівок, лекційного матеріалу та тематичних таблиць для викладання предмету англійською мовою. Незнання студентами професійної англійської мови та незнання медичної термінології не завжди давало можливість розуміти специфічні терміни, які використовувалися в теоретичних розділах, і вимагало додаткового їх роз'яснення викладачами.

При проведенні практичних занять для з'ясування початкового та заключного рівня знань студенти розв'язують тестові завдання і ситуаційні клінічні задачі. Для проведення тестового контролю знань студента авторами статті розроблені тестові питання та підготовлений до друку навчальний посібник під редакцією професора Зайцева В.І. "Formative and Summative Tests in Urology", який включає в себе 1000 тестових завдань з усіх тем з урології, передбачених робочою навчальною програмою. На кожне питання пропонується 5 варіантів відповідей, але тільки одна з них є правильною, що дозволяє викладачу об'єктивно оцінити рівень підготовки студента до заняття. Ми також розділяємо думку, що такий метод оцінювання є більш продуктивним для студентів-іноземців, ніж усне опитування [5]. Для самостійної підготовки до практичних занять використовується англомовний підручник з урології та електронний ресурс «Moodle», створений викладачами курсу, який містить у собі методичні вказівки для самостійної підготовки студентів до практичного заняття, теоретичний матеріал, тестові завдання, клінічні задачі, презентації та відеоматеріали. Для вирішення проблем викладання урології іноземним студентам створюється база англомовної літератури, готуються тексти лекцій та методичні вказівки. Викладачі курсу проходять відповідну підготовку.

Ми вважаємо, що навчити студента правильно обстежити пацієнта, встановити всі симптоми та синдроми урологічних захворювань є одним з основних завдань курсу урології. Особливу увагу звертаємо на формування вміння студентів якісно об'єктивно обстежувати пацієнта, аналізувати дані лабораторних, рентгенологічних та інструментальних досліджень, проводити диференційну діагностику, визначати комплексне лікування хворим із різноманітною урологічною патологією. Виникають серйозні деонтологічні та мовні проблеми при спілкуванні з хворим. Не кожен пацієнт дає згоду на обстеження себе іноземним студентом. На даний час працівники кафедри не володіють правовими нормами, що стосуються аспектів цього питання. До того ж викладач у цій ситуації, при збиранні скарг та анамнезу, змушений виступати в ролі перекладача. Адже коли кожен студент отримує на курацію пацієнта, викладачу потрібно не лише допомогти з перекладом при спілкуванні з пацієнтом, а й продиктувати результати лабораторних аналізів, функціональних методів обстеження, що займає багато часу і нівелює якість практичного заняття.

Викладачі повинні бути ознайомлені з особливостями організації урологічної допомоги населенню в різних країнах світу.

Досвід викладання урології іноземним студентам висвітлює такі проблеми:

1. У більшості студентів відмічається недостатній загальноосвітній рівень знання мови та відчувається мовний бар'єр.
2. У студентів-іноземців обмежена можливість самостійно працювати з україномовними джерелами інформації.

3. Неможливість спілкування з пацієнтами в палатах стаціонару. При проведенні практичних занять для кращого засвоєння предмету велике значення має робота в палатах з хворими, але в даному випадку у ролі перекладача виступає викладач.

4. Залишається важливим факт недисциплінованості певної частини іноземних студентів. Пропуски ними практичних занять та лекцій значно ускладнюють засвоєння матеріалу. Тому виникає потреба посилення виховної роботи.

5. Для адекватного оволодіння англійською мовою викладачами на достатньому рівні слід ввести тестування на знання мови та матеріальне стимулювання для них, пропорційне кількості груп, які вони ведуть.

Висновки. Ми вважаємо, що для отримання найбільш ефективного результату у викладанні урології іноземним студентам можливо досягнути при збалансованому використанні традиційних методів та нових технологій навчання (усне та письмове опитування, тестові завдання та вирішення клінічних задач, самостійна робота студентів з навчальною і методичною літературою та ін.). Обов'язковим є врахування рівня мотивації, який повинен бути максимально орієнтованим на клініку. Викладання курсу урології студентам-іноземцям медичного факультету повинно відбуватися з обов'язковим урахуванням індивідуально-психологічного стану колективу (групи), рівня особистої підготовки. Певний нахил у бік основних положень хірургічних дисциплін, широке використання наочного обладнання і нових навчальних технологій – запорука ефективного опанування курсом урологічних хвороб, визначеним навчальною програмою підготовки на медичному факультеті. Використання електронних версій методичних матеріалів дозволяє підвищити мобільність навчального процесу з точки зору можливості приведення змісту навчання до сучасного рівня розвитку медичної теорії та практики швидше, ніж це дозволяють друковані видання. У зв'язку з цим цей прийом в освітніх технологіях відкриває нові можливості та є перспективним.

Література

1. Урологія: Програма навчальної дисципліни для студентів вищих медичних закладів III-IV рівнів акредитації. – Київ, 2008. – 27 с.
2. Гузенко В. Н. Основные принципы преподавания урологии / В. Н. Гузенко, Ю. А. Виненцов // Актуальні питання педагогіки вищої школи. Збірка наукових праць. – 2004. – С. 36–39.
3. Запорожан В. М. Міжнародне науково-освітнє співтовариство як каталізатор реформування / В. М. Запорожан, В. Й. Кресюн, О. В. Чернецька // Проблеми інтеграції української медичної освіти у світовий освітній простір : Всеукр. навч.-наук. конф. : матеріали. – Тернопіль, 2009. – С. 26–29.
4. Медична освіта у світі та в Україні / І. Є. Булах, О. П. Волосовець, В. Ф. Москаленко [та ін.]. – К. : Книга плюс, 2005. – 384 с.
5. Дистанционное последипломное образование: современные методы обучения // Здоров'я України. 2009. – № 7. – С. 11.

ДОСВІД ВТЛЕННЯ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НАСКРІЗНОЇ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЩОДО ОВОЛОДІННЯ ПРАКТИЧНИМИ НАВИЧКАМИ З АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ

Запорожан В.М., Волянська А.Г., Марічереда В.Г.

Одеський національний медичний університет

З метою покращення засвоєння практичних навичок та методик, що застосовуються у практичній діяльності лікаря загальної практики по курсу акушерства та гінекології на кафедрах розроблені пропозиції та план впровадження у навчальний процес «Наскрізної програми підготовки студентів медичних факультетів та лікарів-інтернів для оволодіння практичними навичками та методиками, необхідними для роботи на посадах лікарів за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина».

Основним етапом практичного заняття є самостійна робота з вагітними або гінекологічними хворими, під час якої студенти проводять опитування, збір анамнезу, спеціальне обстеження, формулювання попереднього діагнозу, проведення диференційної діагностики, призначення плану обстеження, обґрунтування лікування та визначення тактики подальшого ведення. Практичні заняття проводяться відповідно до типової програми безпосередньо у відділеннях клініки з формуванням знань по оцінюванню стану здоров'я вагітних, роділь, породіль та гінекологічних хворих при конкретних нозологічних формах захворювання.